

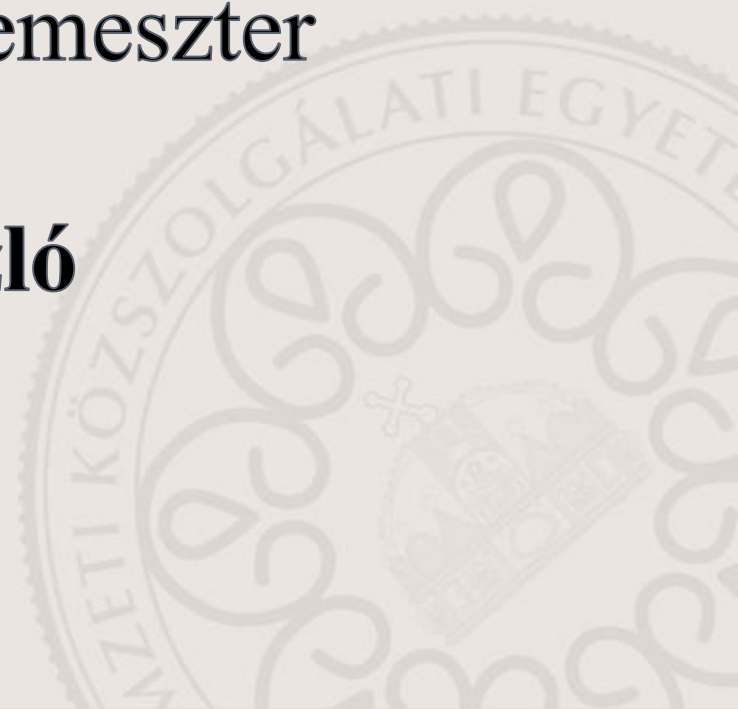

Az Európai Unió intézményrendszere I.

ÁTMA mesterképzés

2019/20. tavaszi szemeszter

Szegedi László

Gyakorló kérdések

- **EU vagy EK önálló jogalany? Változatott ezen LSz.?**
- **Melyek EU kizárólagos hatáskörei?**
- **Vannak-e uniós tagság felfüggesztésére kifejezett rendelkezések?**
- **Mi közvetett végrehajtás és miért lényeges?**
- **Demokratikus egyenlőség mennyire érvényesül a Tanácsban?**
- **Melyek a legfontosabb uniós intézmények (szereplők)?**
- **Melyek intézményrendszer meghatározó elvek?**

Az EU intézményei

Az Európai Unió intézményei az EUMSZ 13. cikke alapján a következők **(taxatív felsorolás)**:

1. **Európai Parlament;**
2. **Európai Tanács;**
3. **Tanács;**
4. **Európai Bizottság;**
5. **Európai Unió Bírósága;**
6. **Európai Számvevőszék;**
7. **Európai Központi Bank** (a Központi Bankok Európai Rendszerének részeként)

+ tanácsadó szervek: a **Gazdasági és Szociális Bizottság (GSZB)**, valamint a **Régiók Bizottsága**.

+ külön bank **Európai Beruházási Bank**

+ Szerződéseken kívüli szervek: **EU ügynökségei**

Kormányköziség/ Szupranacionlistás

- **Szervezeti felépítés/működés** tekintetében miben érhetőek tetten **kormányközi együttműködés és/vagy szupranacionális működés jellemzői**

Jellemzők összevetése

Kormányköziség

- nemzetállami érdekek becsatornázása
- azonos súlyú szuverén államok szavazata (konszenzus) egyhangúság elvén
- nemzetállami szint túlsúlya
- dönt kötelező szabály utólagos elismeréséről
- visszahívható tisztviselők

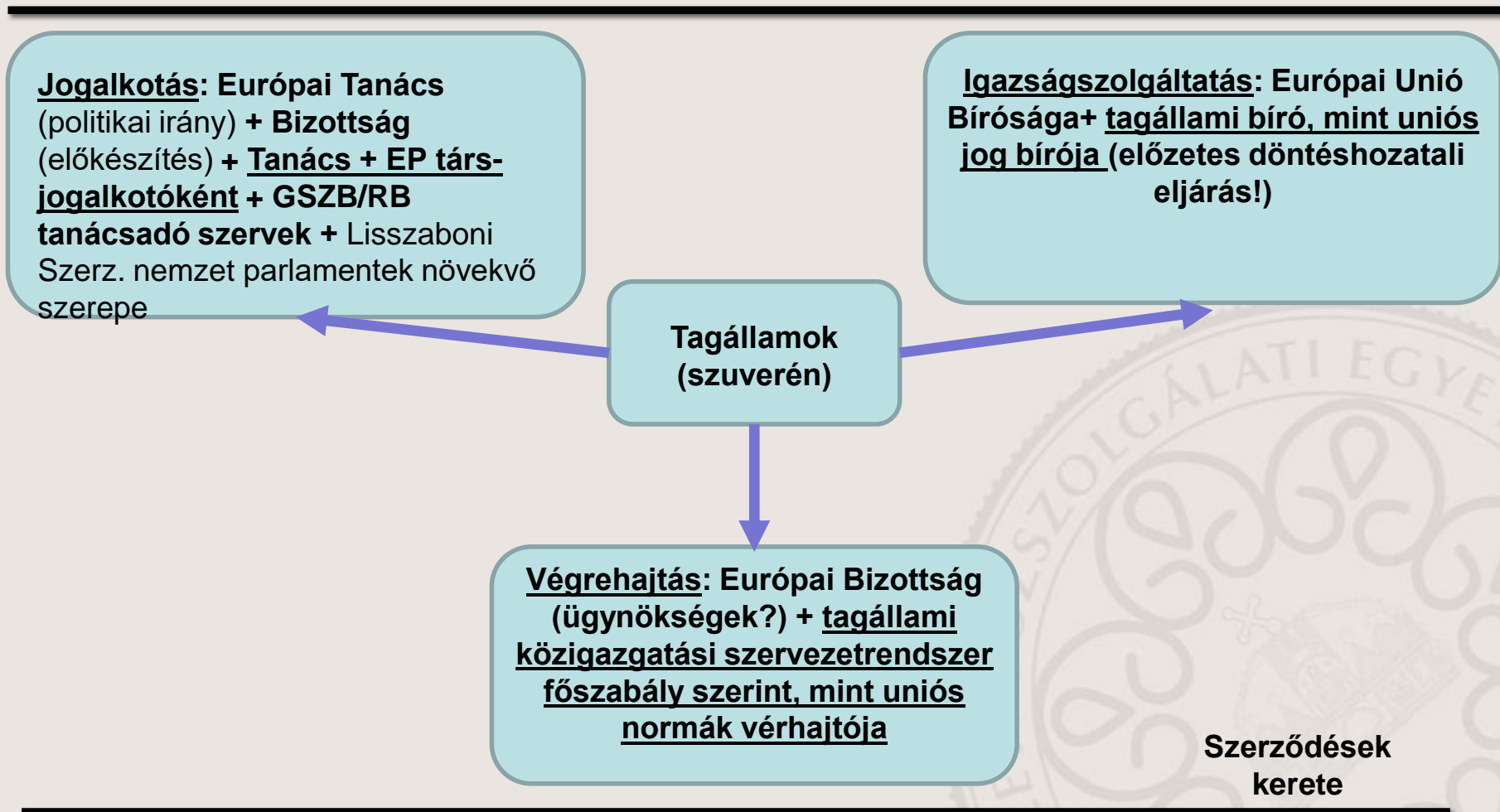
Szupranacionlítás

- nemzetállami szinttől elkülönülő érdekek érvényre juttatása, szuverenitás részben v. feladása
- többségi döntéshozatal elve
- nemzetállami szinttől való függetlenítés
- egyénekre kötelező szabályokat alkothat
- visszahívhatatlan tisztviselők

Intézmények és funkcióik

- **Tagállamok kormányközi együttműködésének és az egyes tagállamok feletti szupranacionális működésnek jegyei is felfedezhetőek intézményeknél**
- **Intézmények és funkcióik:**
 - **Európai Tanács:** EU **legfőbb politikai döntéshozó szerve**, a fejlődéshez szükséges ösztönzést, és meghatározza annak általános politikai irányait
 - **„Jogalkotói háromszög”** tagjai: a jogalkotást kezdeményező szupranacionális **Európai Bizottság (Bizottság)**, a kormányközi jellegű fő jogalkotó **Európai Unió Tanácsa (Tanács)** és a szupranacionális társ-jogalkotóként működő **Európai Parlament (EP)**
 - Szupranacionális jellegű intézmény a pénzügyi ellenőrzésért felelős **Európai Számvevőszék**, az uniós jog egységes alkalmazásáért és értelmezéséért felelős **Európai Unió Bírósága (EuB)**, monetáris együttműködésért felelős **Európai Központi Bank (EKB)**
- **Intézményeken túli szereplők és funkcióik:**
 - Egyéb szervek és hivatalok: az EP-t, a Tanácsot és a Bizottságot tanácsadói minőségben segíti a **Gazdasági és Szociális Bizottság (GSZB)**, valamint a **Régiók Bizottsága**. A belső piac optimális fejlődéséhez biztosít pénzügyi forrást az **Európai Beruházási Bank**. Növekvő szereppel bírnak EU jogának végrehajtásában annak **ügynökségei**.

Hatalmi ágak és az EU

EU működésének jellemzői

Többszintű kormányzás:

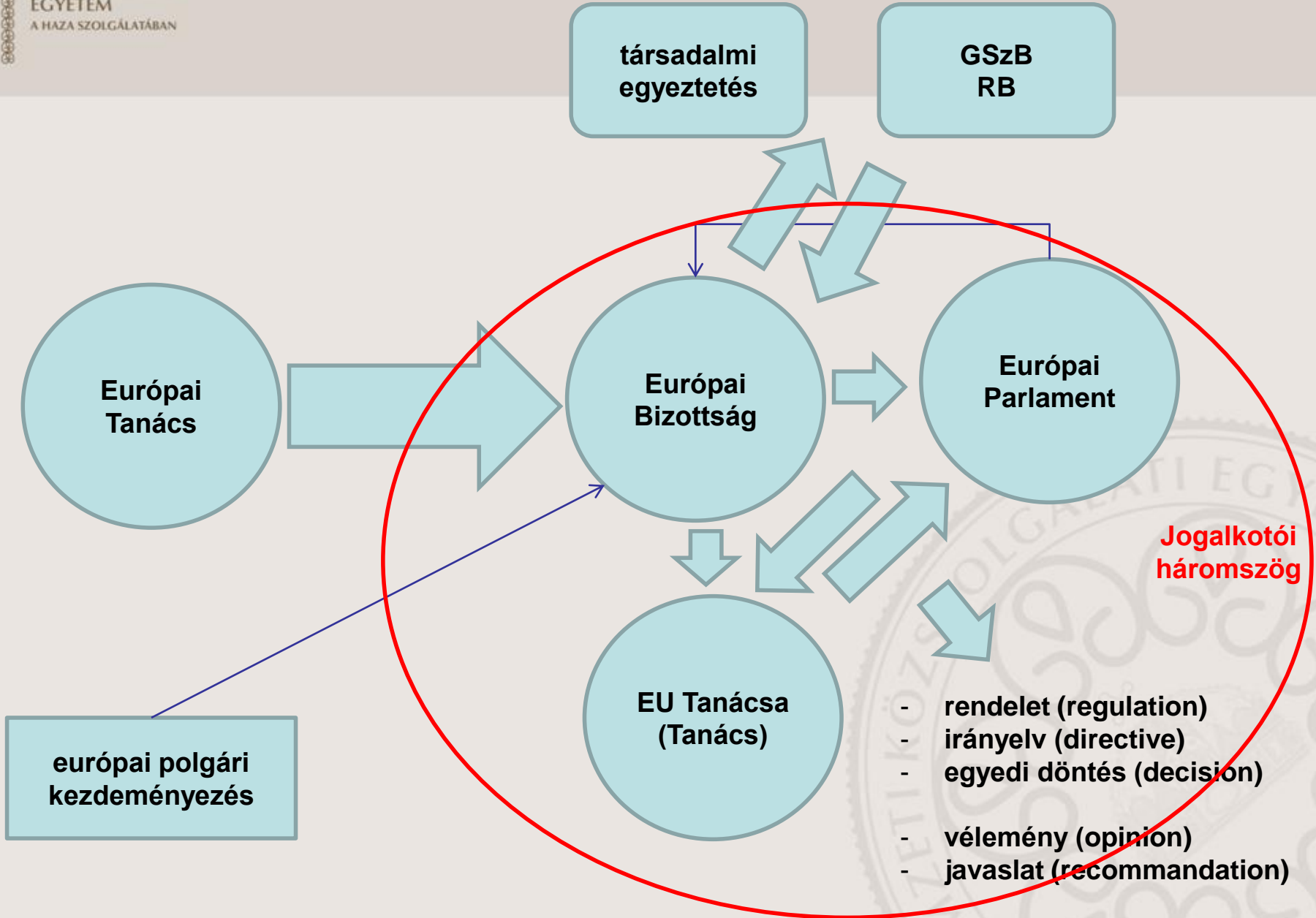
- „A **többszintű kormányzás** az Uniónak, a tagállamoknak, valamint a regionális és helyi önkormányzatoknak a **szubszidiaritás** és **arányosság** elvein és a partnerségen alapuló olyan összehangolt cselekvéseként értelmezhető, amely funkcionális és intézményesített együttműködésben valósul meg, célja az Európai Unió politikáinak kidolgozása és végrehajtása”

+ A **szubszidiaritás** elve azt jelenti, hogy azokon a területeken, amelyek **nem tartoznak az Unió kizárólagos hatáskörébe**, az Unió csak akkor és annyiban jár el, amikor és amennyiben a tervezett intézkedés céljait a tagállamok sem központi, sem regionális vagy helyi szinten nem tudják kielégítően megvalósítani, így azok a tervezett intézkedés terjedelme vagy hatása miatt az Unió szintjén jobban megvalósíthatók.

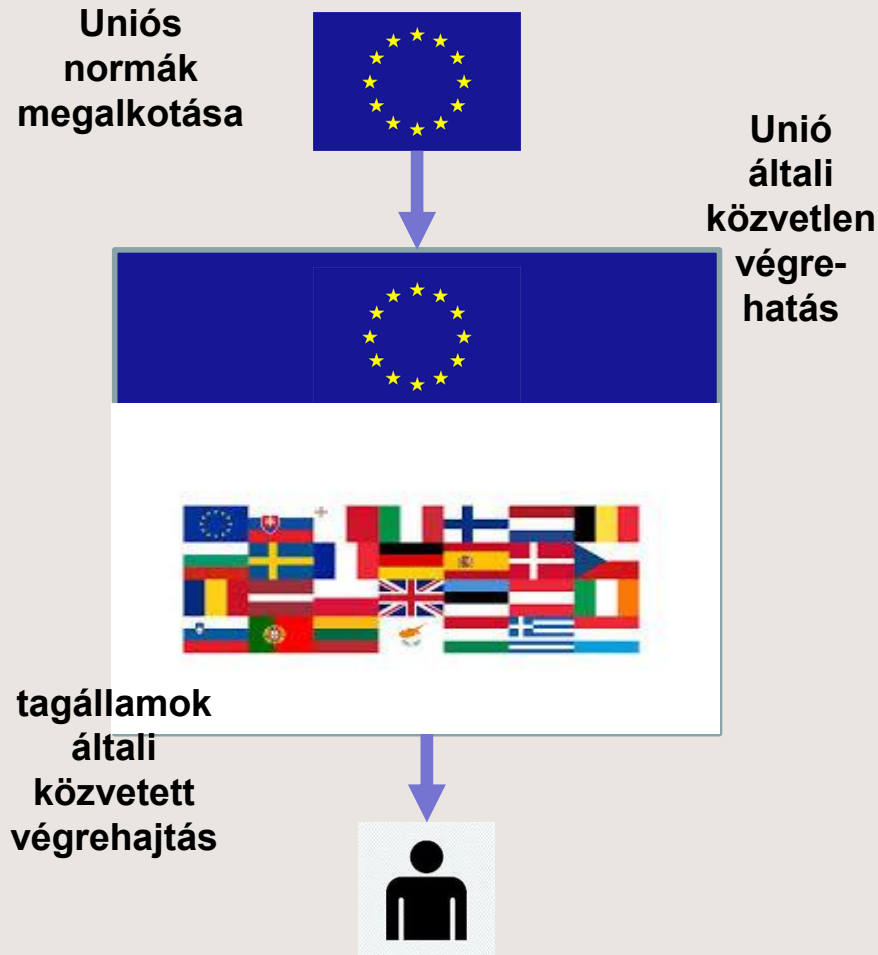
Az **arányosság** elvének megfelelően pedig az Unió intézkedése sem tartalmilag, sem formailag nem terjeszkedhet túl azon, ami a Szerződések célkitűzéseinek eléréséhez szükséges.

Közvetett végrehajtás

- Legtöbb EU intézmény **jogalkotáshoz kötődik**, EU jog **végrehajtásáért** máig elsősorban a tagállamok (azok jogalkalmazói) felelősek – **közvetett végrehajtás elsődlegessége**

Közvetett vs. közvetlen végrehajtás

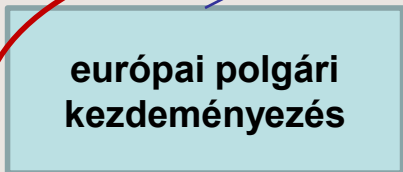
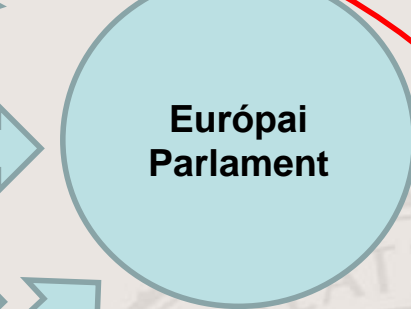

- Közvetlen végrehajtás térnyerése napjainkban
- **Közvetlen jogviszony** uniós polgár és uniós (végrehajtó) szervek között
- (1) Milyen **személyzet**,
- (2) milyen **szervezeti** keretek között,
- (3) milyen **jogvédelmi garanciák** mentén feleljen a közvetlen végrehajtásért?

Jogalkotás és tanácsadói funkció az EU működése során

Jogalkotói
háromszög

- rendelet (regulation)
- irányelv (directive)
- egyedi döntés (decision)

- vélemény (opinion)
- javaslat (recommandation)

Európai polgári kezdeményezés

Nem intézmény, de Lisszaboni Szerződés egyik jelentős újítása, amely **befolyással lehet jogalkotásra**

Meghatározás:

- **Kezdeményezéssel jogalkotási javaslat előterjesztésére** kéri az Európai Bizottságot olyan ügyekben, amelyekkel kapcsolatban az **Unió hatáskörébe tartozik**

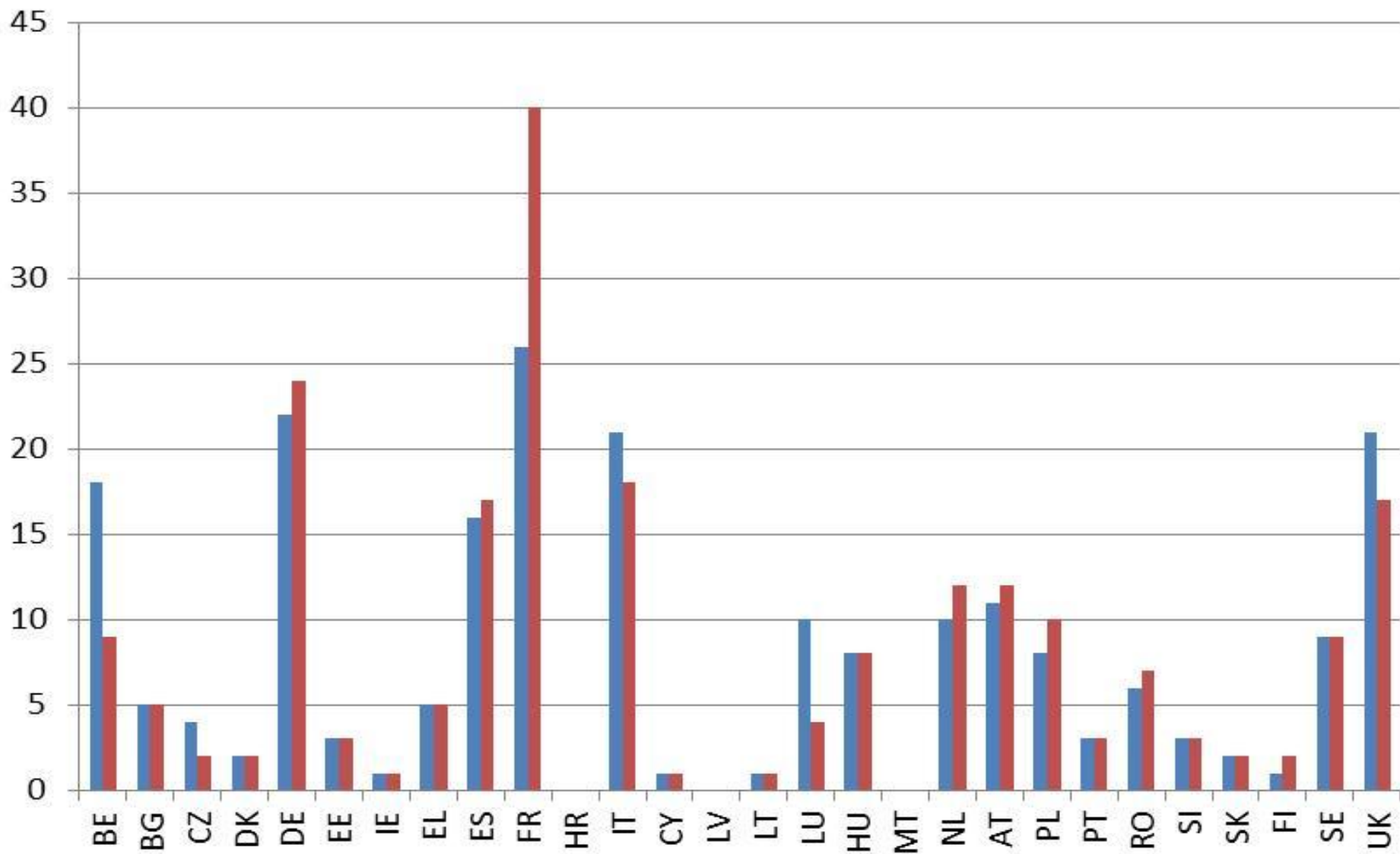
Formai követelmények:

- a 28 uniós tagország közül legalább **7-ből származó, legkevesebb 1 millió uniós polgárnak kell támogatnia**
- kezdeményezés indításához a polgároknak ún. **polgári bizottságot kell létrehozniuk**, amely legalább 7 olyan uniós polgárból áll, akik állandó lakóhelyük szerint legalább 7 különböző tagállamot képviselnek + **elérték az európai parlamenti választásokon való részvételre jogosító életkort**
- Nyilvántartásba vétel **online módon** + **1 év aláírások összegyűjtésére**

Aláírások összegyűjtése után:

- 1/ **Bizottság előtt ismertetik felvetéseket szervezők**
- 2/ Európai Parlamentben szervezett **közmeghallgatáson** ismertetik felvetést
- 3/ **Bizottság hivatalos válasza** válaszlépésekről (azok elutasításáról)

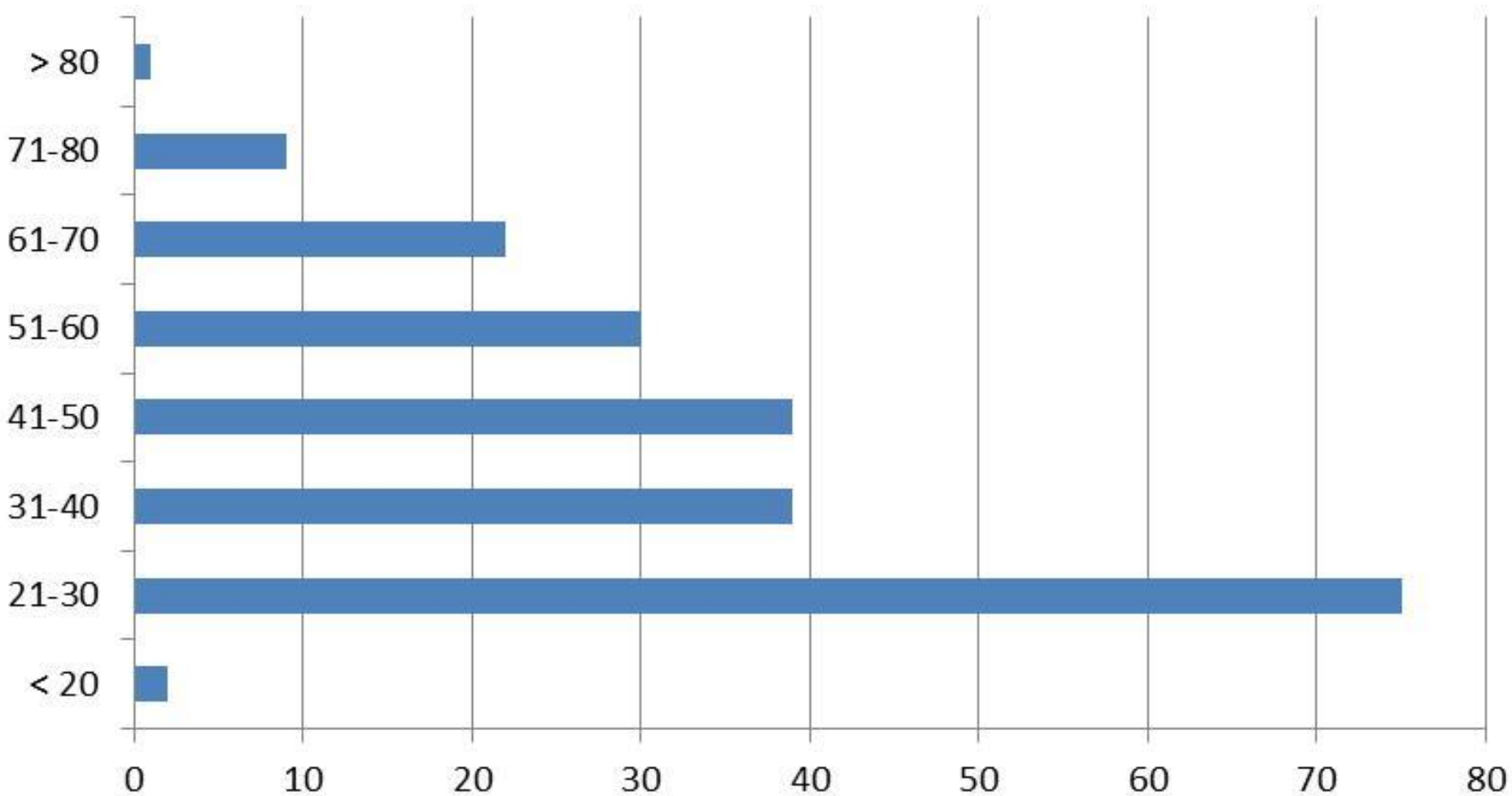
Számok tükrében

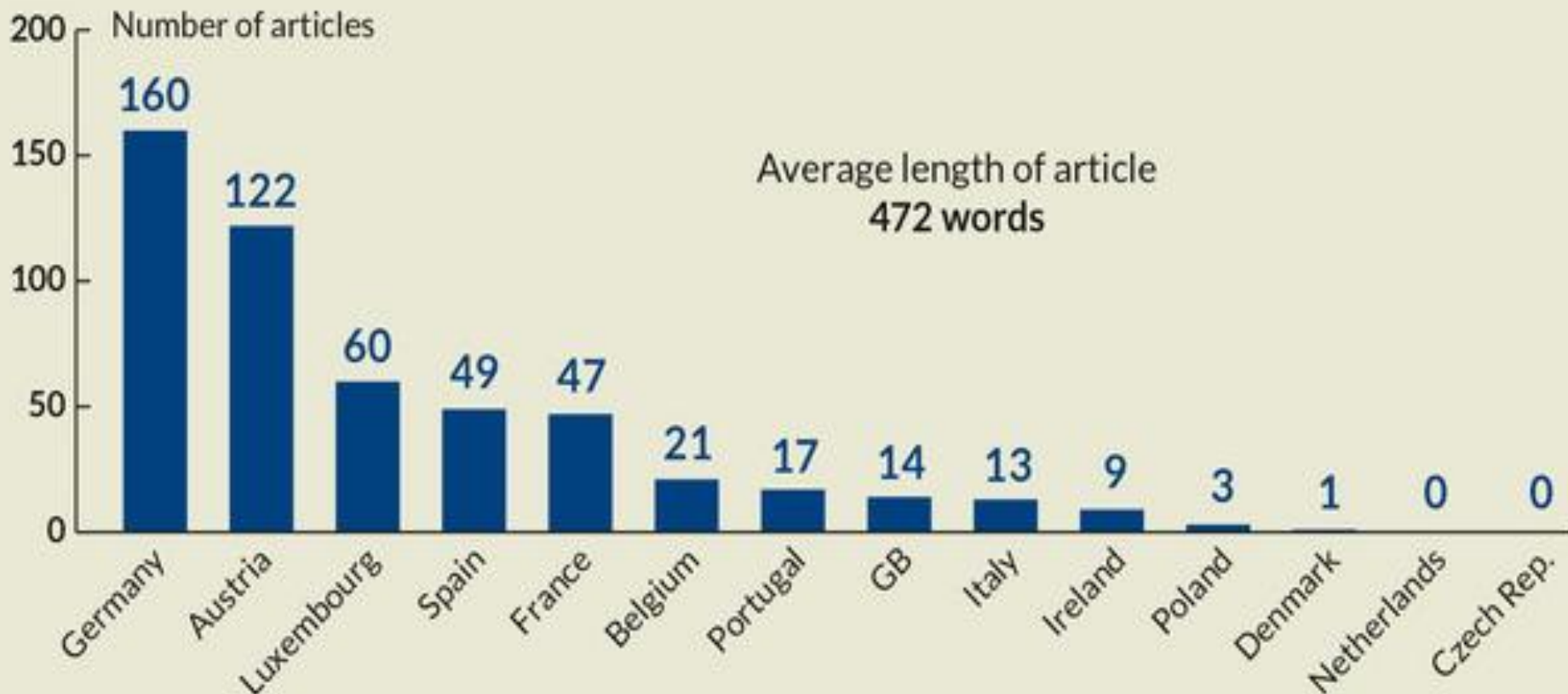
Számok tükrében

Age

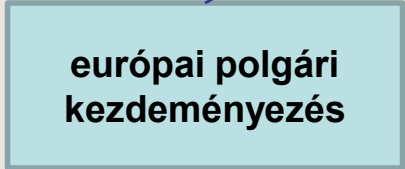
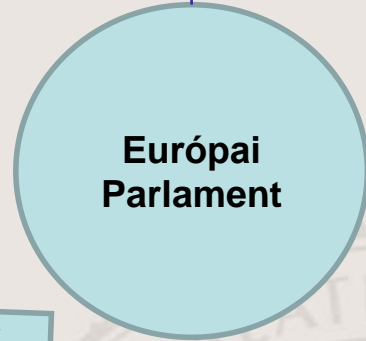
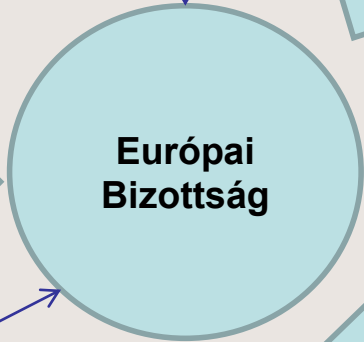
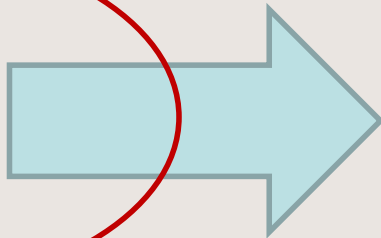
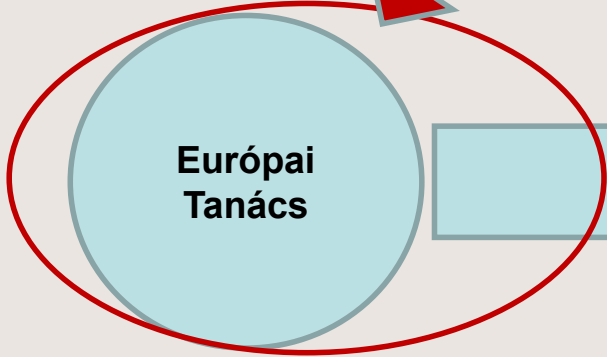

Számok tükrében

Media Coverage by Country (2011-2017)

Basis: 84 print and online media sources from 14 EU member states, analysis period from 2011 to 2017.

- rendelet (regulation)
- irányelv (directive)
- egyedi döntés (decision)
- vélemény (opinion)
- javaslat (recommandation)

Európai Tanács

Szervezeti felépítés és történet

- 1961 februárjában került sor Párizsban Charles de Gaulle francia elnök kezdeményezésére
- 1961. júliusi bonni csúcstalálkozó során a hatok úgy határoztak, hogy „rendszeres időközönként üléseznek
- „üres székek” politikája miatt azonban újabb csúcstalálkozóra 1967-ig nem került sor

Európai Tanács

Szervezeti felépítés és történet

- Integráció előrehaladtával intézményesült **csúcstalálkozók**
- Ezen a néven ilyen csúcstalálkozót **1974-ben rendeztek**
- **Egységes Európai Okmány** emelte be az Európai Tanácsot a közösségi **Szerződések szövegébe**, meghatározva annak összetételét (tagjai a tagállamok állam-, illetve kormányfői és a Bizottság elnöke, munkájukat a külügyminiszterek és a Bizottság egy tagja segíti)
- **MSz. Hatáskörök tisztázása**
- Lisszaboni szerződéssel vált **EU külön intézményévé és kapott állandó elnököt**

Európai Tanács

Tagjai és működés szervezése

- *Tagjai:* tagállamok **állam- és kormányfői**
 - **államfő képviseli** Ciprust, Franciaországot, Litvániát és Romániát.
 - Az Európai Tanács tagjai közül csak a tagállamok állam- és kormányfői rendelkeznek **szavazati joggal**
- + az Európai Tanács **állandó elnöke** + a **Bizottság elnöke** + (EU külügyi és biztonságpolitikai főképviseelője)
- *Működés szervezése:* **állandó elnök szerepe** + **Állandó Ügyek Tanácsa**

Európai Tanács

Állandó elnöke

Mandátum elnyerése

- minősített többséggel, két és fél éves időtartamra választja meg, akinek megbízatása **egy alkalommal megújítható**

Mandátum megszűnése

- akadályoztatás vagy súlyos hivatali mulasztás esetén az Európai Tanács az elnök megbízatását **ugyanilyen eljárással megszüntetheti**

Európai Tanács

Állandó elnöke

- **összehívja** az Európai Tanács üléseit és azokon **elnököl**; • gondoskodik az Európai Tanács munkájának **előkészítéséről és folyamatosságáról**;
- erőfeszítéseket tesz az Európai Tanácson belüli **konszenzus megteremtésére**;
- az Európai Tanács minden ülését követően **jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek**;
- ellátja az **Unió képviseletét a közös kül- és biztonságpolitika** körébe tartozó ügyekben (az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelője hatásköreinek sérelme nélkül)

Európai Tanács

Alkotmányos funkciók

- egyszerű többséggel dönt a **Szerződések rendes felülvizsgálati eljárásának megindításáról**,
- egyhangú határozattal **módosíthatja az EUMSZ-t** az egyszerűsített módosítási eljárás keretében, illetve dönt az általános és egyes speciális áthidaló klauzulák alkalmazásáról
- egyhangúlag megállapíthatja, hogy egy **tagállam súlyosan és tartósan megsérti az EUSZ 2. cikkében említett értékeket**;
- megállapítja az új tagállamok **csatlakozásának feltételeit** (erről részletesen lásd fentebb az I. rész 1. fejezetét);
- **iránymutatásokat** fogad el a kilépni szándékozó tagállammal folytatandó tárgyalásokra, illetve az érintett tagállammal egyetértésben meghosszabbíthatja a kilépési tárgyalásokra rendelkezésre álló időt

Európai Tanács

Személyügyi és szervezeti funkciók

- minősített többséggel meghatározza a **Tanács formációit és a soros elnökségek rotációs rendjét;**
- egyhangú döntésével meghatározza a **Bizottság tagjainak számát;**
- minősített többséggel eljárva **javaslatot tesz az Európai Parlamentnek a Bizottság elnökének jelölt személyre** vonatkozóan, elfogadja az azon **további személyeket tartalmazó listát**, akiket a Bizottság tagjaivá javasol kinevezni, illetve az Európai Parlament jóváhagyása alapján **kinevezi a Bizottságot;** minősített többséggel és a Bizottság elnökének egyetértésével kinevezi az **Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjét;** minősített többséggel kinevezi az **Európai Központi Bank elnökét, alelnökét és az Igazgatóság többi tagját.**

Európai Tanács

Emelt szintű politikai mediációs fórum

- dönt a **megerősített együttműködés létrehozásának lehetőségéről**
- **a közös kül- és biztonságpolitika területén** a Tanács minősített többséggel eljárva kérheti, hogy az ügyet egyhangúlag elfogadandó határozat meghozatala érdekében terjesszék az Európai Tanács elé, ha egy tagállam kijelenti, hogy létfontosságú, **és általa megnevezett nemzeti politikai okokból ellenezni kívánja a minősített többséggel meghozandó határozat elfogadását**

Európai Tanács

Orientációs funkciók

- meghatározza a **közös kül- és biztonságpolitika** elveit és az arra vonatkozó általános **iránymutatásokat**, valamint határoz az annak végrehajtását célzó közös **stratégiákról**;
- évente megvizsgálja a **foglalkoztatottság** helyzetét az unióban, és **következtetéseket** fogad el arra vonatkozóan.

Európai Tanács

Intézményi döntéshozatal:

- Főszabály szerint **félévente kétszer** ülésezik + **rendkívüli ülés lehetősége**
- főszabályként a **konszenzuson** alapuló döntéshozatal + de Szerződésekben meghatározott esetekben **egyhangúlag** vagy **minősített többséggel** dönt utóbbi esetben a tanácsi döntéshozatal szabályai irányadóak

Európai Tanács

Politikai jellemzői:

Kormányköziség:

- alapvetően kormányközi intézmény, hiszen elsődlegesen működésének **résztevői a tagállamok állam- és kormányfői**
- Döntéshozatali rendje **konszenzuson** alapszik (de Szerződésekben meghatározott esetekben egyhangúlag vagy minősített többséggel dönt)

Szupranacionális működés:

- **saját elnöki tisztség** létrejött idővel
- **Saját elnöke + Bizottság elnöke + főképviselő** (ha külügyi témák kerülnek napirendre) is Európai Tanács tagja, de nem vesznek részt szavazásban